

Ситник К. О.,
здобувачка вищої освіти спеціальності 051 Економіка
Науковий керівник: Богатенкова О. Є., асистент кафедри економічної
кібернетики, комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Основними проблемами є нерівномірність економічного потенціалу територіальних громад, що ускладнює їх порівняння. Часті зміни у бюджетному та податковому законодавстві ускладнюють довгостроковий динамічний аналіз. Існує також проблема недостатньої кількості універсальних показників для об'єктивної оцінки ефективності витрачання коштів громадами. Це вимагає додаткової експертної корекції статистичних даних для отримання достовірної картини.

Фінансова стійкість територіальних громад є одним із ключових критеріїв ефективності місцевого самоврядування та результативності процесів бюджетної децентралізації. Вона відображає здатність громади забезпечувати належний рівень надання публічних послуг, виконувати власні та делеговані повноваження, а також реалізовувати стратегічні програми розвитку [1]. У сучасних умовах, коли територіальні громади отримали ширший спектр фінансових ресурсів та управлінських функцій, системне статистичне оцінювання їхньої фінансової стійкості стає необхідним інструментом прогнозування та прийняття управлінських рішень [4].

До основних показників, які використовуються для оцінки фінансової стійкості громад, належать: частка власних доходів у загальному фонді бюджету; динаміка та структура надходжень ПДФО, єдиного податку та майнових податків; співвідношення між поточними та капітальними видатками; рівень боргового навантаження; фінансова автономія та інвестиційна спроможність [3]. Також важливими є показники виконання бюджету за доходами та видатками, адже вони демонструють реальну бюджетну дисципліну громади й ефективність роботи фінансових органів [6].

Для оцінки зазначених показників використовуються різноманітні статистичні методи. Одним із базових є аналіз динамічних рядів, який дозволяє простежити зміни фінансових ресурсів громади в часі та визначити закономірності їх розвитку. Порівняльний аналіз застосовується для зіставлення різних громад між собою за показниками фінансової спроможності, що особливо корисно при формуванні рейтингів або кластеризації. Кореляційно-регресійний аналіз дає можливість встановити залежності між показниками, наприклад, між зростанням власних доходів і рівнем ділової активності або демографічними характеристиками громади. Індексні методи застосовуються для побудови інтегральних індикаторів фінансової стійкості, які дозволяють отримати узагальнену оцінку стану громади.

Статистичні дані для такого аналізу зазвичай беруть з офіційних джерел: Державної служби статистики України [2], порталу відкритих даних, звітності Державної казначейської служби, Міністерства фінансів, а також публічних фінансових звітів самих громад [3]. Наявність відкритих бюджетних даних дозволяє дослідникам та громадськості здійснювати

незалежний аналіз фінансової стійкості, що підвищує прозорість та підзвітність місцевої влади [6]. Результати статистичного аналізу відіграють важливу роль у формуванні ефективної фінансової політики громад. По-перше, вони дозволяють виявити проблемні зони: недостатню податкову базу, неефективну структуру видатків, надмірну залежність від трансфертів або низьку інвестиційну привабливість [4]. По-друге, аналітичні дані дають змогу розробляти реалістичні бюджети та оптимізувати фінансове планування [3]. По-третє, вони є підґрунтям для розробки стратегій розвитку громади, участів програмах державної та міжнародної підтримки, залучення інвестицій і грантових ресурсів [6].

Таким чином, статистичний аналіз фінансової стійкості територіальних громад є комплексним інструментом, що поєднує кількісні методи оцінки, аналітичне опрацювання даних та практичне застосування отриманих результатів. Він сприяє підвищенню ефективності управління, забезпечує прозорість бюджетного процесу та створює умови для сталого розвитку кожної громади в умовах децентралізації [1].

Фінансова стійкість територіальних громад залишається критично важливою, особливо зараз – в умовах воєнного стану й значних економічних викликів. В умовах війни та економічної нестабільності, фінансова стійкість громад – це не просто «економічний показник», це питання виживання, забезпечення базових потреб населення, підтримки інфраструктури та готовності до відбудови. Статистичний аналіз допомагає побачити, де є ресурси, де є проблеми, і на підставі цього – приймати виважені рішення. З урахуванням нових інструментів підтримки місцевих бюджетів (наприклад, ПДФО на місцях), можливостей адаптації, а також належного планування, громади можуть зберегти свою спроможність – за умови, що держава та громадськість підтримуватимуть прозорість, ефективність та справедливий розподіл ресурсів. Зміцнення фінансової стійкості – ключ до виживання та розвитку громад.

Список використаних джерел:

1. Верховна Рада України. Бюджетний кодекс України. 1994-2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 02.12.2025)
2. Державна служба статистики України. 1998-2025. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.12.2025)
3. Міністерство фінансів України: Портал відкритих даних OpenBudget. 2018-2025. URL: <https://openbudget.gov.ua/> (дата звернення: 03.12.2025)
4. В. І. Кравченко Фінанси місцевих органів влади України: Основи

теорії та практики. Київ: «KM Academia», 1997. 275 с.

5. Лисяк Л. В. Податкові інструменти державного регулювання підприємницької діяльності / Л. В. Лисяк, В. Є. Тараненко // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. 2013. № 3. С. 66-71.

6. Аналітичні звіти програми «U-LEAD з Європою». 2022. URL: <https://u-lead.org.ua/news/286> (дата звернення: 03.12.2025)